

TEMA 14

Implicacions logopèdiques en malalts oncològics del sistema nerviós

1 RESULTATS DE L'APRENTATGE:

Quan acabeu aquest tema heu de ser capaços de:

- Identificar, classificar i establir un pronòstic aproximat dels tumors més freqüents del sistema nerviós.
- Determinar les afectacions en la parla del pacients amb tumors cerebrals a partir de la seua història clínica.

2 CONCEPTES BÀSICS

Representen **1:20 de tots els tumors en adults**. En **infants > 1:5** dels tumors, el grup més freqüent després de les leucèmies. És un **grup heterogeni** quant a histologia, localització, edat, etc. Té una **agrupació familiar** ocasional. El **diagnòstic és per neuroimatge** estructural (TC o RMN), s'ha de confirmar amb **biòpsia**.

Grup heterogeni, però:

1. Confinat en un espai limitat i produeix edema.
2. Confinat per barrera hematoencefàlica: no es dissemina per la sang; no hi ha limfa; només es pot disseminar per LCR.
3. Síntomes són persistents.

3 SIMPTOMATOLOGIA GENERAL

Hi haurà un increment de la pressió intracranial (PIC), cosa que produirà una sèrie de símptomes:

1. **Cefalea intensa**.
2. **Vòmits** (generalment al matí), que poden o no anar acompanyats de nàusees.
3. **Canvis de personalitat i comportament** (irritabilitat).
4. Deteriorament del nivell de **consciència**.
5. **Somnolència**.
6. Alteració de les **funcions cardíaca i respiratòria**.

La forma més comuna de presentació dels tumors cerebrals és:

1. **Dèficit neurològic progressiu NO FOCAL (general): cefalea.**
2. **Dèficit neurològic FOCAL (afecta un lloc determinat) de progressió subaguda: parèsies.**
3. **Convulsions.**
4. **Síntomes Generals: quadre constitucional (astènia, aprimament, i anorèxia), malestar general, febre, etc.**

La CEFALEA pot aparèixer **amb o sense PIC** elevada, tant en tumors primaris com metastàtics. Típicament pitjor al **matí**, probablement per hipoventilació pel son. Sol exacerbar per la **tos, estrès o pel fet d'inclinar-se**. En el **40%** s'associa a **nàusees / vòmits**. Pot **calmar-se** pel **vòmit**, possiblement per hiperventilació durant el vòmit.

4 CLASSIFICACIÓ GENERAL DELS TUMORS CEREBRALS

Neuroepitelials	Gliomes	Astrocitomes Oligodendrogliomes Ependimomes Tumors del plexe coroïdal
	Tumors pineals	
	Tumors neuronals	Gangliogliomes Gangliocitomes Neuroblastomes
	Medul·loblastomes	
Tumors axonals	Neuronima de l'acústic	
Tumors meníngis	Meningioma	
Tumors pituitaris		
Tumors de cèl·lules germinals	Germinomes (no diferenciades) Teratomes (diferenciades)	
Limfomes		
Tumors d'origen diembrioplàsic	Craniofaringiomes (glàndula pituitària) Colesteatomes Quist col·loide	
Tumors hipofisaris	Prolactinomes, GH, TSH, LH o FSH.	
Tumors metastàtics		

Els tumors neuroepiteliais representen una proporció significativa del que se sol anomenar tumors cerebrals primaris.

5 CLASSIFICACIÓ PER LOCALITZACIÓ I EPIDEMIOLOGIA

Tumors Supratentorials (més freqüent en adults)	Lòbuls centrals i hemisfèrics	Gliomes: astrocitomes	Tumor primari més freqüent (grau IV, glioblastomes)	
		Meningiomes		
		Metàstasi	Tumor secundari més freqüent	
	Cadera Turca	Adenomes hipofisiaris	Benignes	
		Craniofaringioma		
Tumors Infratentorials (més freqüent en infants)	Adults	Angle pont-cerebel·lós	Tumor més freqüent en el angle pont cerebel·lós	
		Meningiomes		
		Colesteatomes		
	Altres	Glioma del tronc encèfal Metàstasi		
	Infantils	Línia mitjana	Ependimomes	
		Hemisferis cerebel·losos	Astrocitomes quístic	Tumor benigne més freqüent
			Medul·loblastomes	Tumor maligne més freqüent

* tentorium cerebelli o cerebellar tentorium és una extensió de la duramàter que separa el cerebel de la porció inferior del lòbul occipital del cervell.

6 CAUSES

En gran part **desconeguda. Factors de risc**

- Radiacions ionitzants** (temps de latència superior a 10 o 20 anys):
  - multiplica per 10 a meningiomes
  - multiplica per 3-7 en gliomes
- Síndromes de **predisposició familiar**
- Virus d'Epstein-Barr** dona lloc a limfoma cerebral d' immunodeprimits

Hi ha **causes no constatades:**

- Camps electromagnètics (Línies alta tensió i Mòbils).
- Tints dels cabells.
- Pesticides.

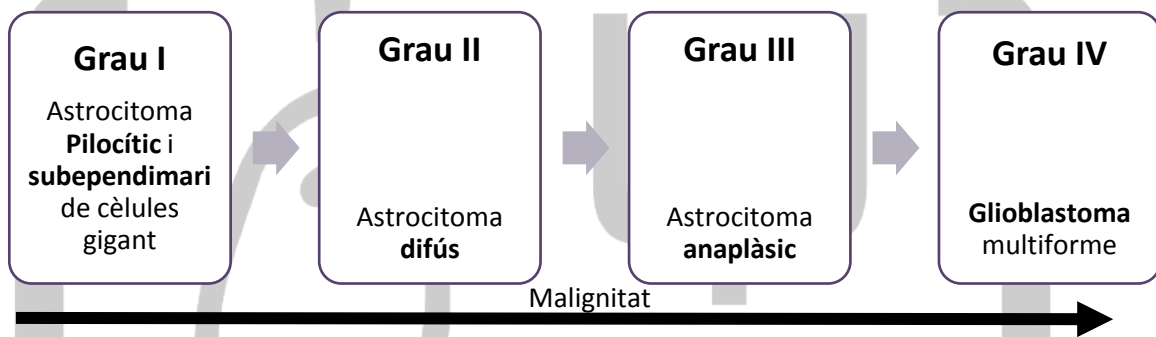
- Adobs.
- Traumatismes

7 TUMORS NEUROEPITELIALS

7.1 GLIOMES

7.1.1 Astrocitomes

Derivats dels astròcits. Es classifiquen segons l'OMS:

Els símptomes depenen del lòbul on es desenvolupen (vegeu apartat 13).

7.1.2 Oligodendroglomes

Derivats dels oligodendrocits. Crisis **epilèptiques** freqüents. Predilecció pel lòbul **frontal**. Els símptomes depenen d'on es desenvolupen, però sobretot simptomatologia del lòbul frontal (vegeu apartat 13).

7.1.3 Ependimomes

Naixen de les **cèl·lules endimàries** que recobreixen els **ventricles cerebrals (ependimomes supratentorials)** i l'**epèndima (ependimomes infratentorials)**, i poden assentar-se al llarg de tot el neuroeix (**capacitat de disseminació al llarg del neuroeix a través del LCR**). Es classifiquen en endimomes no anaplàstics (baix grau) i anaplàstics (ependimoblastomes).

Creixen en la línia mitjana sobre tot en el veïnatge del quart ventricle, per tant la seua clínica pot ser de fossa posterior i donar símptomes de alteració dels PC (vegeu apartat 13).

7.2 MEDULLOBLASTOMES.

Origen a partir de les cèl·lules precursors neuronals. La supervivència dels xiquets als 5 anys del diagnòstic és del voltant del 69%, però amb **seqüeles permanents**.

Creix en el vermis cerebel·lós sobre el sostre del **4t ventricle** la qual cosa predispesa ràpidament a clínica neurològica relacionada amb **d'hidrocefàlia obstructiva (vegeu tema 18)**.

8 MENINGIOMES

Deriven de l'**aracnoides**. Poden localitzar-se en qualsevol lloc on hi ha **aracnoides**: entre cervell i crani, intraventriculars i en la medulla espinal. Usualment de creixement **lent i benignes**.

Poden ser **asimptomàtics** per anys ja que creixen en placa, però quan donen simptomatologia similar a una hidrocefàlia normotensiva (anosmaia) o ELA.

9 METÀSTASIS

Són el **tumor cerebral més freqüent**. El **15-30%** dels pacients amb càncer desenvolupen **metàstasis cerebrals**.

En el **15%** suposa el **síntoma de presentació del càncer**, dels quals 43-60% presenten una R / X de tòrax anormal, amb tumor pulmonar primari com metes pulmonars.

En el **9%** és l'**única localització metastàtica**.

Només es presenta en el **6%** dels càncer pediàtrics.

Homens	Dones	Xiquets	Major tendència
• Pulmó	• Mama	• Neuroblastoma	• Melanoma

10 TUMORS AXONALS: NEURINOMA DE L'ACÚSTIC

Són **schwannomes**, que naixen de la branca vestibular del VIII parell cranial.

Molt relacionats amb la *Neurofibromatosis TIPUS 2* (vegeu Tema 18).

Síntomes: hipoacúsia insidiosa i progressiva, acúfens d'alta freqüència i alteració de l'equilibri.

11 TUMORS D'ORIGEN DISEMBRIOPLÀSIC

Craneofaringioma	Quist col·loide	Colesteatoma
Cadira Turca Retard creixement Disfuncions endocrines Hipertensió intracranial	III ventricle Hidrocefàlia	Oït mitja

12 LLENGUATGE

Segons la **localització tumoral**, els **síntomes** dels tumors al cervell varien:

Lòbul frontal	Hemiplegia contra lateral. Afàsia motora (Broca) (Hemisferi Dominant).
Lòbul temporal	Alteracions interpretació. Quadrantanòpsies. Epilèpsia temporal. <i>Déjà vu / jamais vu.</i> <i>Dream state, crisis psicomotores, estat crepuscular.</i> Fenomen d'inducció recíproca de Landolt (crisi epilèptica / agressivitat). Afàsia sensitiva (Wernicke).
Lòbul parietal	Estereognòsia. S. Gerstman.
Lòbul occipital	Defectes campimètrics variables.

Clínica:

Els tumors de la **fossa posterior** provoquen ràpidament símptomes, que poden abraçar:

1. Somnolència.
2. Mal de cap.
3. Manca d'equilibri.
4. Nàusees.
5. Marxa descoordinada (atàxia).
6. Vòmits.

Els símptomes de dany als **parells cranials** comprenen:

1. Pupil·les dilatades.
2. Problemes oculars.
3. Debilitat dels músculs de la cara.
4. Hipoacúsia.
5. Pèrdua parcial de la sensibilitat a la cara.
6. Problemes del sentit del gust.
7. Inestabilitat en caminar.
8. Problemes visuals.

12.1 LÒBUL FRONTAL

- Paràlisi o disminució de força en la meitat del cos (hemiplegia esq. o dta.).
- Mareig.
- Alteracions en el llenguatge.
- Alteracions de la memòria.
- Alteracions de la personalitat.

- Pèrdua d'olfacte.

12.2 LÒBUL PARIETAL

- Paràlisi o disminució de força en la meitat del cos (hemiplegia esq. o dta.).
- Marejos.
- Dificultat per a parlar o entendre el significat de les paraules.
- Alteració de la lectura i l'escriptura.
- **Dificultat en la coordinació de determinats moviments.**
- **Dificultat en l'orientació del cos en l'espai.**
- **Dificultat per a reconèixer les diferents parts del cos.**

12.3 LÒBUL OCCIPITAL

- Marejos.
- Pèrdua de visió d'un lateral del camp visual.

12.4 LÒBUL TEMPORAL

Els tumors localitzats en aquesta zona solen donar menys símptomes, ocasionalment poden provocar marejos i alteracions en el llenguatge.

12.5 TRONC DE L'ENCÈFAL

Vòmits. Cefalea. Marxa descoordinada. Paràlisi facial d'un costat de la cara. Dificultat per a engolir (disfàgia). Dificultat per a parlar. Alteracions en la visió. Pèrdua d'audició. Somnolència.

12.6 CEREBEL

Vòmits (generalment als matins i sense nàusees). Alteració en la parla (atàxia de la parla). Vertígens. Manca de coordinació dels moviments musculars. Descoordinació i inestabilitat per a caminar (atàxia).

Mª Dolores Ortiz-Masià, MD, PhD